

Syfte, styrning och definitioner

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Plattformens syfte	2
Vision	2
Syfte.....	2
Målsättning.....	3
Uppdrag.....	3
Plattformens styrning.....	3
Organisation	4
Medlemskap	4
Konkurrensklausul	4
Medlemsavgift.....	4
Definitioner	4

Inledning

Svenska plattformen för riskgrödor har bildats för att förvalta och utveckla svenska organisationers gemensamma åtaganden kopplade till riskgrödor. Plattformen utgår från tidigare svenska samarbeten i soja- och palmoljafrågan, är medlemsstyrd och koordineras inom ramarna för ETI Sveriges verksamhet.

Med riskgrödor avser plattformen jordbruksprodukter som tillverkas på ett sätt som medför oacceptabla risker för den lokala och/eller globala miljön eller för de människor som på ett eller annat sätt är berörda av produktionen.

Samarbetet i plattformen kommer till en början att fokusera på soja och oljepalm som båda bedöms vara riskgrödor.

Plattformens syfte

Vision

Att genom branschöverskridande samverkan och gemensamt ansvarstagande bidra till en hållbar produktion och konsumtion av riskgrödor.

För plattformens medlemmar innebär hållbar produktion av riskgrödor att:

- Ansvar tas i alla led i produktionskedjan, full spårbarhet och transparens råder.
- Lagar och överenskommelser följs. Produktionen dokumenteras och kvalitetssäkras systematiskt. Avvikelse åtgärdas och ständiga förbättringar sker.
- Riskanalys genomförs kontinuerligt för att proaktivt kunna agera för att minimera sociala och miljömässiga risker.
- Hänsyn tas till produktionens miljöpåverkan. Negativ påverkan på klimat, vatten, mark, luft och att biologisk mångfald motverkas. Arter, populationer, ekosystem och biosfär skyddas. Det innebär bland annat att utsläpp av växthusgaser och skadliga kemikalier minimeras. Användning och exploatering av markytor, vattenområden och luftrum är ansvarsfull, produktionen leder inte till avskogning och markomvandling av naturliga ekosystem.
- Resurser brukas medvetet och sparsamt. Avfall minimeras. Slutna kretslopp och principerna för cirkulär ekonomi eftersträvas.
- Alla aktörer i leverantörskedjan respekterar FN:s deklarationer och konventioner om de mänskliga rättigheterna, ILO:s kärnkonventioner, OECD:s riktlinjer för multinationella företag samt FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Detta innebär bland annat att aktörerna ska verka för att föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten samt rätten att organisera sig och förhandla kollektivt respekteras i hela värdekedjan.
- Lokalsamhällets och ursprungsbefolkningars traditionella rättigheter till mark och användning av naturresurser respekteras, liksom rätten till fritt och informerat förhandssamtycke (Free Prior and Informed Consent, FPIC).

Syfte

Plattformens syfte är å ena sidan att ge medlemmar kunskap och verktyg för att minska och hantera affärs- och miljörisker samt sociala risker kopplade till riskgrödor; å andra sidan att påskynda omställningen mot en hållbar produktion av riskgrödor genom branschöverskridande arbete som inkluderar hela värdekedjan.

Målsättning

1. Plattformens branschöverskridande arbete bidrar till en mer hållbar produktion av de riskgrödor som ingår i medlemmarnas värdekedjor och når svenska konsumenter.
2. Medlemmarna säkerställer att de av plattformen prioriterade riskgrödorna som når svenska konsumenter är mer hållbart producerade i enlighet med de specifika åtagandena.

Uppdrag

Plattformens uppdrag är att skapa förutsättningar för medlemmarna att uppfylla sitt åtagande så att ovanstående målsättningar uppnås.

Plattformen ska:

1. Vara ett forum för kunskaps- och verktygsutbyte för att medlemmarna ska ha kompetens och stöd i att bidra till en hållbar produktion av riskgrödor.
2. Bidra med en struktur för det branschöverskridande arbetet med de av plattformen prioriterade riskgrödorna.
3. Utarbeta en process och verktyg för uppföljning av medlemmarnas individuella arbete med att nå det gemensamt satta målet.
4. Driva efterfrågan på lagligt producerade riskgrödor i linje med EU:s regleringar och mål.
5. Verka för att öka stödet till producenter som är engagerade i en mer hållbar produktion.
6. Föra en aktiv intressentdialog för att stärka arbete med mer hållbart producerade riskgrödor.
7. Tillhandahålla underlag så att medlemmar kan kommunicera faktabaserat om arbetet med riskgrödor.
8. Ställa likvärdiga krav på alla aktörer och leverantörer i värdekedjan oberoende av om de är baserade i eller utanför Sverige.
9. Stödja utvecklingen av systematiska arbetssätt som möjliggör spårbarhet, kravställan, uppföljning och hantering av avvikelser för riskgrödor.
10. Aktivt bidra till riskbedömningen av prioriterade leverantörsled och tillsammans med medlemmar arbeta för att minimera dessa risker.

Plattformens styrning

Plattformen styrs av medlemmarna genom en styrgrupp och verkställs av en koordinator.

På efterfrågan av plattformens medlemmar kan målsättning, åtagande och omfattning för plattformen utvidgas, exempelvis till att omfatta ytterligare riskgrödor. I samarbete med styrgruppen tar koordinatören fram beslutsunderlag till medlemmarna.

I gemensamma beslut och vid plattformens årsmöte har varje medlem en röst. Medlemmarna utser en styrgrupp på plattformens årsmöte. Styrgruppen väljs bland medlemmarna och ska representera de intressenter som finns representerade i plattformen. Styrgruppen består av tre till fem personer och utses på två år. En plats i styrgruppen är avsatt för en representant från ETI Sveriges styrelse. Styrgruppen formulerar ramar och prioriteringar för plattformens löpande arbete och aktiviteter.

Då plattformen drivs som ett medlemsstyrt projekt under ETI Sverige skall målsättning och aktiviteter vara i linje med ETI Sveriges principdeklaration.

Organisation

Det löpande arbetet koordineras inom ramarna för ETI Sveriges verksamhet. En koordinator ansvarar för att förvalta och utveckla plattformen, engagera befintliga medlemmar i plattformen och säkerställa att plattformen får fler medlemmar för än större genomslag av arbetet.

Som stöd i det strategiska och löpande arbetet kan plattformens styrgrupp välja att utse en rådgivande expertgrupp bestående av oberoende representanter från exempelvis universitet och forskningsinstitut. Expertgruppen kan bistå med rådgivning, omvärldsbevakning eller annan relevant kompetens.

Medlemskap

Medlemskap är öppet för företag, branschorganisationer, fackliga organisationer och icke-vinstdrivande organisationer som åtar sig att uppfylla plattformens åtaganden genom att delta i aktiviteter, verka för en mer hållbar produktion och handel med riskgrödor, bidra med specifik, konkurrensneutral kunskap, samt betala stipulerad medlemsavgift.

Konkurrensklausul

Medlemmarna i plattformen åtar sig att efterfölja EU:s riktlinjer om konkurrenslagstiftning. Det innebär att inga diskussioner om pris, marknadsandelar och affärsutveckling får förekomma inom ramen för denna samverkan.

Medlemsavgift

För medlemskap i plattformen betalar medlemmarna en omsättningsbaserad serviceavgift. Deltagande i plattformen ingår i medlemsavgiften för ETI Sverige. Eventuell justering av avgiftsnivåerna beslutas i samråd mellan plattformens styrgrupp och ETI Sveriges styrelse.

Definitioner

Alla varor som företaget hanterar

Alla varor som passerar via företaget, både egna märkesvaror samt externa varumärken. Varor där företaget endast bistår med logistiklösning är exkluderade.

För *producerande företag* omfattas även produkter som produceras på uppdrag av ett beställande företag.

För *handelsföretag* omfattas även produkter som handelsföretaget inte har producentansvar för.

Animaliska produkter

- **Kött** (nöt, gris, lamm, fjäderfä)
- **Sjömat från vattenbruk** (fisk, räkor)
- **Ägg**
- **Animaliska mejeriprodukter** (mjölk, fil, yoghurt, smör, ost, färskost, crème fraiche, gräddfil, grädde, matlagningsgrädde eller likvärdiga produkter)

Avskogning

Förlust av naturlig skog till följd av omvandling till jordbruk, odling, annan användning av icke-skogsmark eller svår eller ihållande nedbrytning. Se Accountability Framework¹ för komplett definition.

Direkt användning

Produkter från soja eller oljepalm som köps in direkt av företaget för användning i foder, livsmedel eller kosmetika, hygien-, tvätt- & rengöringsprodukter. Omfattar även inköp av derivat.

Egna märkesvaror

För *producerande företag* omfattas produkter som företaget producerar för att sälja under eget varumärke. Produkter som produceras på uppdrag av ett beställande företag omfattas inte.

För *handelsföretag* omfattas produkter som säljs under eget varumärke.

Externa varumärken

För *producerande företag* omfattas produkter som företaget producerar på uppdrag av ett beställande företag.

För *handelsföretag* omfattas produkter som handelsföretaget inte har producentansvar för.

Hållbar och mer hållbar

Det långsiktiga målet för Svenska plattformen för riskgrödor är hållbara riskgrödor där hållbar produktion av riskgrödor innebär att:

- Ansvar tas i alla led i produktionskedjan, full spårbarhet och transparens råder.
- Lagar och överenskommelser följs. Produktionen dokumenteras och kvalitetssäkras systematiskt. Avvikelse åtgärdas och ständiga förbättringar sker.
- Riskanalys genomförs kontinuerligt för att proaktivt kunna agera för att minimera sociala och miljömässiga risker.
- Hänsyn tas till produktionens miljöpåverkan. Negativ påverkan på klimat, vatten, mark, luft och att biologisk mångfald motverkas. Arter, populationer, ekosystem och biosfär skyddas. Det innebär bland annat att utsläpp av växthusgaser och skadliga kemikalier minimeras. Användning och exploatering av markytor, vattenområden och luftrum är ansvarsfull, produktionen leder inte till avskogning och markomvandling av naturliga ekosystem.
- Resurser brukas medvetet och sparsamt. Avfall minimeras. Slutna kretslopp och principerna för cirkulär ekonomi eftersträvas.
- Alla aktörer i leverantörskedjan respekterar FN:s deklarerationer och konventioner om de mänskliga rättigheterna, ILO:s kärnkonventioner, OECD:s riktlinjer för multinationella företag samt FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Detta innebär bland annat att aktörerna ska verka för att föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten samt rätten att organisera sig och förhandla kollektivt respekteras i hela värdekedjan.
- Lokalsamhällets och ursprungsbefolkningars traditionella rättigheter till mark och användning av naturresurser respekteras, liksom rätten till fritt och informerat förhandssamtycke (Free Prior and Informed Consent, FPIC).

Fram tills att riskgrödorna är hållbara enligt definitionen ovan används begreppet "mer hållbar".

---

¹ <https://accountability-framework.org/the-framework/contents/definitions/>

Importerad råvara

Omfattar både införsel från EU/EFTA samt import utanför EU/EFTA.

Indirekt användning

Produkter från soja eller oljepalm som används indirekt (inbäddad) via foder för produktion av animaliska produkter.

Markomvandling

Omvandling av mark till en annan typ av markmarkanvändning eller väsentliga förändringar av ekosystemets artsammansättning, struktur eller funktion. Se Accountability Framework² för komplett definition.

Massbalans

Ett generellt begrepp för olika typer av spårbarhetskedjor som alla innebär balanserade volymavstämningar där motsvarande volym certifierad produkt som går in i verksamheten kan säljas som certifierad produkt när den lämnar verksamheten. Fysisk inblandning av icke-certifierad produkt är tillåtet i samtliga skeden i leveranskedjan förutsatt att mängden kontrolleras och dokumenteras så att de ursprungliga proportionerna bibehålls. Exempelvis kan 100 ton certifierad produkt och 200 ton icke-certifierad produkt blandas och transporteras tillsammans där 100 ton i slutändan säljas som certifierad medan 200 ton säljs som icke-certifierad. Se ISEAL³ för komplett definition och olika varianter av massbalans.

Oljepalm

Oljepalm används som förkortning och syftar på alla produkter utvunna ur oljepalmen.

Produkter från oljepalm⁴

Palmolja	Utvinn från fruktkött.
Palmkärnolja	Utvinn från palmkärna.
Palmkärnexpeller	Biprodukt från produktion av palmkärnolja. Kallas även presskaka och palmkärnmjöl. Används främst till djurfoder.
Fraktioner och derivat	Palmolja och palmkärnolja separeras (fraktioneras) till flytande palmolein och fast palmstearin. Ytterligare raffinering och fraktionering skapar hundratals derivat med olika egenskaper och användningsområden så som fettsyror och glycerin.

Produkter från soja⁴

Sojaböna	Den mogna bönan som vanligtvis köps torr.
Sojaolja	Olja som utvinns ur sojabönor genom pressning eller extraktion.
Sojamjöl (soy meal)	Används för att framställa exempelvis sojagryn, -flingor och fint sojamjöl (soy flour) samt sojaprotein.
Sojapresskakor	Biprodukt från produktion av sojaolja genom pressning.
Sojaskal	Biprodukt från bearbetning av sojabönor som huvudsakligen består av det yttre höljet av sojabönorna eller fröskalet.
Lecitin och andra derivat	Ytterligare raffinering och fraktionering av sojaoljan skapar derivat med olika egenskaper och användningsområden så som sojalecitin.

² <https://accountability-framework.org/use-the-accountability-framework/definitions/>

³ <https://www.isealalliance.org/> (sök på Chain of custody models and definitions)

⁴ Se färdplanen på <https://riskgrodor.se/ataganden/#fardplan> för vilka produkter som omfattas av åtagandet.

Sammansatta livsmedel

Processad mat och färdigrätter som innehåller direkt användning av soja/oljepalm eller indirekt användning via foder för produktion av animalisk produkt. Färdplanerna innehåller olika tröskelvärden för vilka sammansatta livsmedel som omfattas av de olika nivåerna. Tröskelvärdena som uppges är inte för varje enskild ingrediens utan för den gemensamma mängden direkt användning och/eller indirekt användning. Vid tröskelvärde på 50% omfattas exempelvis en korv med 30% nötkött, 15% fläskkött och 5% soja.

Samtliga marknader

Samtliga marknader som medlemmen i Svenska plattformen för riskgrödor är verksam på och/eller exporterar till.

Segregerad

Certifierad produkt som genom varje steg i leveranskedjan hålls åtskild från icke-certifierad produkt, men som kan blandas med certifierad produkt av annat ursprung certifierad enligt samma standard. Identity Preserved är segregerad produkt från en certifierad plats som förvaras separat under hela leveranskedjan utan inblandning av annan certifierad produkt och som därmed kan spåras till odling. Se ISEAL⁵ för komplett definition.

Soja

Soja används som förkortning och syftar på alla produkter utvunna ur sojabönan.

Verifierad mer hållbar

Riskgrödor som är verifierade mer hållbart producerade, till skillnad från massbalans-flöden och krediter där de faktiska grödorna inte nödvändigtvis behöver vara mer hållbart producerade. För vilka verifieringar för mer hållbara riskgrödor som är accepterade av Svenska plattformen för riskgrödor, se dokumentet "Verifiering och verktyg för mer hållbara riskgrödor" som finns tillgängligt på www.riskgrodor.se.

Övriga varor som företaget har producentansvar för

Varor som företaget har producentansvar för på grund av import från land utanför EU/EFTA.

---

⁵ <https://www.isealalliance.org/> (sök på Chain of custody models and definitions)